

PECULIARITIES OF PHYSICAL REHABILITATION OF PATIENTS WITH LUNG CARCINOMA BEFORE OPERATION

Katia TYMRUK-SCOROPAD

Lviv State Institute of Physical Culture

Annotation. The tasks, peculiarities and basic principles of physical rehabilitation of patients with lung carcinoma before operation are laid out in article. The application of methods of physical rehabilitation brings down risk of development of postoperative complications.

Key words: physical rehabilitation, lung carcinoma, postoperative complications

ФАКТОРНА СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Валерій ТОВТ, Едуард СІВОХОП

Ужгородський національний університет

Об'єктом роботи фахівців фізичної реабілітації можуть бути люди як з незначними відхиленнями у здоров'ї, так і з надзвичайно складними формами нозологій. Специфічна професійна підготовленість до роботи за обраним фахом визначається умовою працювати з хворими різних форм нозологій.

Однак, не менш важливо враховувати у роботі специфічні проблеми, що виникають з різницею у віці, соціальному статусі, типах характеру, фізичному та психічному стані громадян. Проблеми, які зустрічаються, бувають різні за характером та складністю. Вони витікають із визначення поняття "реабілітації - як комплексу суцільних заходів необхідного функціонального і соціально-трудового відновлення хворих та осіб, у яких що здійснюється комплексним проведенням медичних, психологічних, педагогічних, професійних, юридичних, державних, суспільних та інших заходів ..." [1, 2]. Їх вирішення потребує від фахівців фізичної реабілітації різносторонньої професійної підготовленості.

Сучасна науково-теоретична база дозволяє обґрунтувати професійні кваліфікаційні вимоги до спеціаліста з будь якого фаху, що в свою чергу дозволяє створити ефективну систему їх підготовки. Однак проблема полягає в тому, що сьогоднішній день ще не в повній мірі визначено ієрархію структурних компонентів такої професійної підготовленості у фізичних реабілітологів. Отже навчальні програми їх підготовки потребують свого подальшого вдосконалення з урахуванням вимог вкладу кожного компоненту у загальну структуру. Наші дослідження присвячені вивченню саме цієї проблеми.

З точки зору теорії системного підходу, у будь-якій професії існує власна система підготовки фахівців, яка складається з багатьох підсистем і в той же час - є підсистемою іншої системи більш високого порядку. Так, у професії фахівців з фізичної реабілітації можна виділити цілісну систему професійної підготовки, яка є складовою

підсистемою системи народної освіти і має у своїй структурі власні підсистеми підготовки педагогів, волонтерів, консультантів, менеджерів тощо.

Система професійної підготовки визначає структуру навчально-виховної роботи, тобто напрями підготовки, навчальні дисципліни, об'єм навчального матеріалу з кожної дисципліни в загальному бюджеті навчального плану тощо. За посередництвом системоутворюючого фактору вона також визначає структурні елементи професійної підготовленості спеціаліста фізичної реабілітації, тобто структуру професійно-кваліфікаційних вимог та необхідний рівень сформованості і розвитку його знань, умінь, навичок, а також наявність здібностей для їх реалізації на практиці. Таким системоутворюючим фактором системи підготовки спеціаліста фізичної реабілітації є *мета та завдання фізичної реабілітації*.

Існує велика кількість визначень мети фізичної реабілітації, однак її визначення В.М. Мухіним (2000), на наш погляд є таким, яке найбільш повно відповідає дійсності.

Мета будь-якої роботи, як відомо, конкретизується у завданнях. Нажаль на сьогодні вчені не знайшли спільної думки щодо чіткого переліку завдань. Очевидно це пов'язано з надзвичайно широким діапазоном діяльності спеціаліста фізичної реабілітації, а також з тим, що об'єктом його роботи можуть бути всі сфери життєдіяльності людини. Для вирішення цієї проблеми деякі дослідники пропонують розподілити завдання у відповідності до чотирьох рівнів професійної діяльності спеціаліста фізичної реабілітації: практична робота з хворими; організація і управління соціально-виховною роботою; наставництво; тренерська практика; дослідницька робота. На наш погляд, не менш доцільним є розподіл завдань соціальної роботи на три групи: *стратегічні* - головні цілі реабілітаційної роботи; *основні* - так звані "зони ближньої дії"; *оперативні* - "операційно-практичні акти".

Мета та завдання фізичної реабілітації визначають структурні компоненти системи професійної підготовленості фахівця, впливають на вибір форм організації, засобів та методів його підготовки. Обов'язковим елементом будь-якої самостійно діяльної системи є оцінка повноти виконання завдань та мети, що дозволяє провести одночасну корекцію недосконало працюючих компонентів структури (Рис. 1).

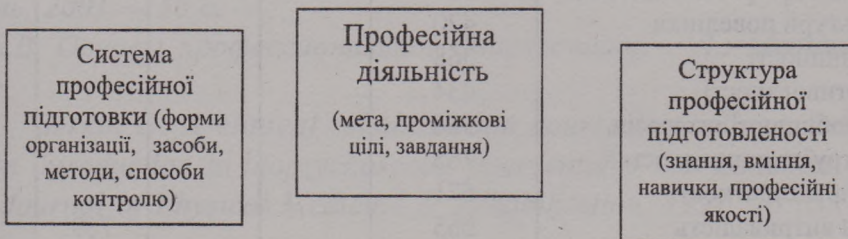

Рис. 1. Мета та завдання професійної діяльності спеціаліста фізичної реабілітації як системоутворюючий фактор системи його професійної підготовки та структури його професійної підготовленості.

Проблемою визначення складових структури професійної підготовленості працівників різних професій, загалом, та спеціаліста фізичної реабілітації, зокрема, займалося багато вчених [1-5]. Однак ця проблема через свою складність вирішена не в повній мірі. У доступних наукових джерелах особливо мало інформації про реальну значимість основних компонентів структури професійної підготовленості соціального працівника.

Для визначення значимості основних компонентів структури професійної підготовленості соціального працівника проведено спеціальні дослідження. Дослідження проводилося у два етапи. На першому визначалися можливі складові структури не залежно від їх вкладу у загальну структуру. До дослідження залучалися студенти спеціалізованих вищих навчальних закладів.

На другому етапі проведено факторний аналіз структурних компонентів, результати якого надані у таблиці 1.

Значимі факторні величини структурних компонентів професійної підготовленості спеціаліста фізичної реабілітації

№	Компоненти	Спільність показників	Факторні навантаження			
			F-1	F-2	F-3	F-4
1	Загальна успішність	636	622			
2	Успішність (спец. предмети)	547	765			
3	Науково-дослід. активність	667	722			
4	Пам'ять зорова	755		625		
5	Пам'ять слухова	627				
6	Лабільність нерв. процесів	362				
7	Резерви уважності (РУ)	665		642		
8	Емоційна стійкість (ЕС)	636	673			
9	Рівень тривожності	518				
10	Депресивні тенденції	330			493	
11	Інтелектуальні здібності	526	806			
12	ЕО моральних якостей	144				
13	ЕО естетичних якостей	770				
14	ЕО вольових якостей	301			537	
15	ЕО толерантності	496		749		
16	Методична підготовленість	954		915		
17	ЕО комунікативних здібностей	770	701			
18	СО дисциплінованості	544				581
19	СО відповідальності	709				706
20	Володіння проф. технологіями	337				
21	ЕО культури поведінки	420				
22	ЕО зовнішності	368				
23	СО вмотивованості	434				755
24	СО різнобічності інтересів	518				
25	СО альтруїстичних якостей	765				580
26	Рівень працездатності	671				
27	Фізична витривалість	665			769	
28	Вік	379				
29	Резерви здоров'я (РЗ)	710			660	
Спільність факторн. навантажень		15595	4289	2931	2459	2622
Вклад в загал. дисперсію, %		100	27	19	17	16

Примітка:

- 1) факторний аналіз проведено за методом головних факторів з наступною ротацією за критерієм (А.М.Меєрсон, 1970);
- 2) нулі та коми у показниках факторних навантажень пропущені;
- 3) F-1 - розумові здібності; F-2 - психологічної підготовленості; F-3 - резерви здоров'я; F-4 - вмотивованості; F-5 - культури поведінки;
- 4) СО - самооцінка; ЕО - експертна оцінка.

Для факторного аналізу з нескінченної кількості складових професійної підготовленості спеціаліста фізичної реабілітації вибрано біля 50 компонентів. Після ретельного вивчення для комп'ютерної обробки залишено всього 29 компонентів. При їх виборі враховувалася важливість чинника всебічної характеристики структури [4]. Факторний аналіз проведено за авторською програмою комп'ютерних обчислень компонентів професійної підготовленості А.М.Меєрсона (1970).

В результаті факторного аналізу виділено 5 основних факторів з різним вкладом у загальну дисперсію. Так, найбільш потужним у цій групі виявився фактор, який об'єднав наступні компоненти: інтелектуальні здібності, загальну успішність у вузі, успішність зі спеціальних дисциплін, наукову активність, емоційну стійкість та експертну оцінку комунікативних здібностей. Найбільший вклад за результатами факторного аналізу у першому факторі отримав компонент за номером 11. Виходячи з характерологічних особливостей цього компоненту та подібності інших, перший фактор отримав назву "розумові здібності" з вкладом у загальну дисперсію - 27%. Отже фактор "розумові здібності" виявився найбільш значимим у загальній структурі професійної підготовленості спеціаліста фізичної реабілітації. Інші компоненти об'єдналися у факторні групи з меншими дисперсіями, відповідно - 19%, 17%, 16% і 11%.

Таким чином, факторний аналіз структури професійної підготовленості спеціалістів фізичної реабілітації визначив найбільш значимі фактори та складові компоненти цієї структури, якими є розумові здібності (F-1), психологічна підготовленість (F-2), резерви здоров'я (F-3), мотивація до роботи за обраним фахом (F-4) і культура поведінки (F-5). Компоненти з найбільшою факторною вагою, які увійшли до цих факторів, повинні враховуватися при складанні кваліфікаційних характеристик, тестових завдань та інших програмно-методичних документів відповідно до величини їх факторного вкладу в загальну дисперсію.

Література

1. Большая медицинская энциклопедия: [В 30-ти т. /АМН СССР]. Гл. ред. Б.В. Петровский.- 3-е изд. - М.: Т.22, 1984. - 71-85.
2. Мухін В.М. Фізична реабілітація. - К.: "Олімпійська література", 2000. - 423 с.
3. Формування здорового способу життя молоді: кийвський досвід / Н.М.Комарова, П. Штатиц, О.О. Яременко (керівники) та ін.. - К.: Український ін-т соціальних досліджень, 2001. - 56 с.
4. Кудлагин Б.В. Основы профессиональной диагностики. - Л.: Медицина, 1984. - 216 с., ил.
5. Stiens S.A., Berkin D. A clinical rehabilitation course for college undergraduates provides an introduction to biopsychosocial interventions that minimize disablement. *American Journal of Physical Medicine & Rehabilitation*. 1997, 76 (6): p. 462-470.

PROFESSIONAL TRAINING FACTOR STRUCTURE OF A PHYSICAL REHABILITATION SPECIALIST

Valerij TOVT

Uzhgorod Nationality University

Annotation. Professional training factor structure of a physical rehabilitation specialist was held in this article. Main factors and their components were specified. This factors and components must be considered in syllabus composition.